LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN EUROOPAN UNIONIN NETTOPÄÄSTÖTAVOITETTA VUODELLE 2040

Luontopaneeli kiittää lausuntopyynnöstä koskien valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi annetun asetuksen (EU) 2021/1119 muuttamisesta.

Luontopaneeli pitää vuodelle 2024 asetettavaa unionin laajuista ilmastotavoitetta tärkeänä, jotta pystytään varmistamaan vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttaminen, joka sisältyy jo eurooppalaiseen ilmastolakiin. Lakia on tarkoitus nyt muuttaa niin, että vuodelle 2040 EU:lle asetetaan 90 prosentin nettopäästövähennystavoite verrattuna vuoden 1990 tasoon. Luontopaneeli katsoo, että vuodelle 2040 asetettava tavoite sekä lakiin lisättävä ilmasto- ja energiasäädösten valmistelua ohjaava kehikko ovat tarpeellisia ja ne tukevat oleellisesti johdonmukaista ja pitkäjänteistä ilmastopolitiikkaa jäsenmaissa. Luontopaneeli jakaa Suomen Ilmastopaneelin esittämän näkemyksen, jonka mukaan vuoden 2040 tavoitteeksi tulisi asettaa noin 90 prosentin vähennysvaatimus fossiilisille ja prosessiperäisille päästöille ja vähintään 95 prosentin vähennystavoite nettopäästöille (Ilmastopaneeli 2023). Ilmastopaneelin arvion mukaan tällöin EU:n fossiiliset ja prosessiperäistä päästöt olisivat vajaa 500 Mt ja nielut säilyisivät vähintään nykytavoitteita vastaavalla tasolla. Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteiden saavuttaminen globaalisti reilulla tavalla edellyttäisi, että EU saavuttaisi hiilineutraaliuden jo ennen vuotta 2050, jolloin myös vuoden 2040 nettopäästötavoitteen olisi syytä olla esitettyä tiukempi.

Luontopaneeli kiittää, että valtioneuvoston kirjelmässä Suomi tukee 90 prosentin EU:n nettopäästötavoitetta vuodelle 2040, joskin Luontopaneeli pitää toivottavana, että valtioneuvosto ajaisi Ilmastopaneelin esittämää tiukempaa vähennystavoitetta EU:n nettopäästöille. Valtioneuvosto haluaa kirjelmässään korostaa, että ”toimenpiteiden vuoden 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanossa tulisi olla realistisia ja niiden tulisi keskittyä erityisesti kustannustehokkaisiin päästövähennyksiin sekä päästöjen vähentämiseen teknologian kehitystä hyödyntäen ilman, että luonnollisille hiilinieluille osoitetaan suhteettoman iso osa tavoitteen toteutumisessa”. Luontopaneeli on huolissaan Suomen hiilinielujen kehityksestä ja siitä, että toimet maankäyttösektorin kääntämiseksi päästölähteestä takaisin hiilinieluksi ovat riittämättömiä. Luonnollisten nielujen tukeminen on varmin tapa sitoa hiiltä ilmakehästä teknologisten nielujen kehityksen ja skaalautumisen ollessa toistaiseksi vielä epävarmaa. Olisi ensiarvoisen tärkeää, että Suomi panostaisi ilmastotoimissaan huomattavasti nykyistä voimakkaammin luonnollisten hiilinielujen tukemiseen, mikä tarkoittaisi myös hakkuumäärien sääntelyä. Hiilinielujen tukeminen ja etenkin metsien ja maaperän hiilivarastojen ylläpitäminen tukevat myös luonnon monimuotoisuustavoitteita. Esimerkiksi metsien suojelun lisääminen tukisi sekä ilmasto- että luontotavoitteita. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan lisäämällä suojelualueiden määrää 6000 hehtaarilla vuodessa Etelä-Suomen rehevillä kasvupaikoilla, tuottaisi tämä lisäsuojelu vuoteen 2035 mennessä 0,17 Mt CO_2 ekv. lisäyksen puuston vuosittaiseen hiilinieluun (Lehtonen ym. 2021). Etenkin vanhojen metsien puuston ja maaperän hiilivarasto on merkittävä. Hyvinkin vanhat metsät toimivat hiilen varastoinnin lisäksi edelleen myös nieluina (Lyssaert ym. 2008, McGrath ym. 2023).

Komission ehdotus ei sisällä ympäristövaikutusten arviointia. Ilmastonmuutoksen hillitseminen on edellytys myös luontokadon pysäyttämiselle ja kirjelmässä todetaankin, että ilmastotoimien edistymisellä on myönteisiä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Luontopaneeli muistuttaa, että lähtökohtaisesti ilmastotavoitteisiin liittyvissä toimissa tulee noudattaa ei merkittävää haittaa -periaatetta (DNSH), johon sisältyy oleellisesti luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Huomiota

tulisi kiinnittää siihen, että toimenpiteet eivät perustu vain monimuotoisuutta heikentäviin ratkaisuihin, kuten luontokatoa kiihdyttäviin infrastruktuurihankkeisiin. Koska ilmastonmuutos ja luontokato kytkeytyvät elimellisesti yhteen, on syytä suosia etenkin keinoja, jotka samanaikaisesti tukevat luonnon monimuotoisuutta ja vähentävät päästöjä sekä ohjaavat yrityksiä ja muita toimijoita luontohaittojen välttämiseen. Esimerkiksi ekosysteemien ennallistaminen ja suojelu ovat kustannustehokkaita keinoja, jotka tukevat yhtä aikaa ilmastotavoitteiden saavuttamista ja monimuotoisuuden turvaamista.

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Minna Pappila ja Outi Silfverberg

Viitattu kirjallisuus:

Ilmastopaneeli 2023. VN/6348/2019 Ilmastopaneelin lausunto EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteen asettamisesta. Ympäristöministeriö, 4.9.2023. Asiantuntijalausunto_Ilmastopaneeli_VN-6348-2019_EU-2040.pdf

Lehtonen, A., Aro, L., Haakana, M., Haikarainen, S., Heikkinen, J., Huuskonen, S., Härkönen, K., Hökkä, H., Kekkonen, H., Koskela, T., Lehtonen, H., Luoranen, J., Mutanen, A., Nieminen, M., Ollila, P., Palosuo, T., Pohjanmies, T., Repo, A., Rikkonen, P., Räty, M., Saarnio, S., Smolander, A., Soinne, H., Tolvanen, A., Tuomainen, T., Uotila, K., Viitala, E.-J., Virkajärvi, P., Wall, A. & Mäkipää, R. 2021. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteet: arvio päästövähennysmahdollisuuksista. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 7/2021.

Luyssaert, S., Schulze, E.-D., Börner, A., Knohl, A., Hessenmöller, D., Law, B. E., Ciais, P., & Grace, J. 2008: Old-growth forests as global carbon sinks. Nature 455: 213–215. https://doi.org/10.1038/nature07276

McGrath, M.J., Schulte-Frohlinde, A. & Luyssaert, S. 2023: New ways for (in)validating the forest carbon neutrality hypothesis. Global Change Biology 2023: e16982. https://doi.org/10.1111/gcb.16982